

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 2 จังหวัดยะลา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 3 จังหวัดสงขลา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 4 จังหวัดตรัง และผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ระนอง กระบี่ พังงา ชุมพร ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สตูล พัทลุง ปัตตานี นราธิวาส และครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 2 จังหวัดยะลา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 3 จังหวัดสงขลา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 4 จังหวัดตรัง และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ จำนวน 179 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการเพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบ t-test ส่วนข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผล

การวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารใช้มาก

ที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก และหลักการรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ส่วนหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารใช้น้อยที่สุดคือ หลักประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และมีเป้าหมายด้านธรรมาภิบาลคือ มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทย จากการวิจัยพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการใช้หลักธรรมาภิบาล ตามหลักการมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยมีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ในด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินผลการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการบริหารงานทั่วไป ที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ในด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยมีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีความรู้และความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร การใช้กระบวนการหาข้อตกลงร่วมกันในแนวทางการดำเนินงาน และความรับผิดชอบต่อการบริหาร รองลงมาคือด้านการบริหารงานงบประมาณที่มีการใช้ข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำแผนและงบประมาณ และหลักการรับผิดชอบ โดยมีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ในเรื่องการส่งเสริมครูจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร และด้านการบริหารงานบุคคล ในเรื่องการนิเทศครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานตามแผน

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับมากนั้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติจริงและความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครไม่มีความแตกต่างกัน แต่ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุจิตรา มีจำรัส (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับ ศรีพิชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความคุ้มค่า 5) หลักความมั่นคง 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักคุณธรรม และ 8) หลักการใช้อำนาจหน้าที่ โดยการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ มีความเหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับขอบข่ายการวิจัย

ดังนั้นการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อการบริหารงานของศูนย์การศึกษาพิเศษขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบของธรรมาภิบาลได้อย่างดีที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ มีความแตกต่างกันตาม ตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคใต้ ที่จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษ ต่างกันนั้นได้รับการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน อีกทั้งเมื่อจำแนกถึง เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการศึกษา

พิเศษ พบว่า อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงอยู่ในช่วงเดียวกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีที่มีประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ตั้งแต่ 1 - 10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาครในภาพรวม อยู่ในระดับมาก การปฏิบัติจริงและความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาครไม่มีความแตกต่างกัน แต่ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจิตรา มีจำรัส (2550) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หลักนิติธรรมควรพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคามรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ควรมีมาตรการลงโทษผู้ที่กระทำผิดวินัย และปรับบำเหน็จความชอบแก่ผู้ทำความดี หลักคุณธรรม ควรจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้บริหารและครูปีละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความตระหนักที่จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต หลักความโปร่งใส ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารงาน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูควรกล้ารับผิดชอบผลจากการกระทำของตน หลักการมีส่วนร่วม ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผน และร่วมกันปฏิบัติอย่างจริงจัง หลักความคุ้มค่า ควรใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยึดความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ

3. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอันได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม

หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในบางเรื่องยังไม่ยึดตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารงานไม่เป็นไปตามกฎระเบียบของทางราชการ ขาดประสบการณ์ในการทำงานน้อย ขาดการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนตามระเบียบของทางราชการ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขาดความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ และไม่มีความยืดหยุ่น มีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ดังนั้นแนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษควรยึดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกเรื่องที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้วยความโปร่งใส เป็นระบบ ตรวจสอบได้ และสามารถเผยแพร่ผลการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษต่อสาธารณชนได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในศูนย์การศึกษาพิเศษยังไม่ชัดเจน และไม่ปฏิบัติตามหลักการ ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ที่ได้จากคำถามปลายเปิด พบว่า ด้านที่มีจำนวนวามถี่ของปัญหา 3 อันดับแรก คือ ด้านความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยครูได้เสนอแนวทางแก้ไขด้านหลักความโปร่งใสมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนิติธรรม ซึ่งปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับค่าเฉลี่ยที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า

ดังนั้นการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษควรยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานทุกด้านให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ยุติธรรม รับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และยืดหยุ่น มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา จำเป็นต้องให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อทราบถึงปัญหาในการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ และนำมากำหนดแนวทางแก้ปัญหามาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การนำผลการวิจัยไปใช้อย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการนำหลักประสิทธิภาพมาใช้ในการ

บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด การบริหารงานที่ผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้น้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล เรื่องความสอดคล้องของการมอบหมายงานกับความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรทำความเข้าใจต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร โดยผู้บริหารควรมีการสานเสวนาด้วยการจัดประชุม หรือจัดการอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจในการบริหารงานและการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นไปในทางเดียวกัน หรืออาจใช้การศึกษาดูงาน เพื่อให้การบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามหลักประสิทธิภาพมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ควรมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ให้การดำเนินงานในทุกเรื่องเป็นไปอย่างชัดเจน และใช้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ควรมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีระบบตรวจสอบการบริหารแผนงานและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และความต่อเนื่องของการนำผลการประเมินไปใช้ในการนิเทศปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ในการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ มีการใช้หลักประสิทธิภาพน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานไม่ได้ยึดหลักการที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบของทางราชการ ดังนั้นแนวทางแก้ไขคือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยการนำหลักประสิทธิภาพมาใช้ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้ผลการวิจัยครอบคลุมมากขึ้นในการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ใช้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แต่ละด้านของหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลการดำเนินงานการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานทุกด้านของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เพื่อศึกษาหาข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่มีความบกพร่อง เพื่อการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.3 ควรมีการติดตามประเมินผลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ

2.4 ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ